

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Antiquitatibus Academicis Dissertationes

Conring, Hermann

Helmeftadii, 1674

Supplementvm XXXVII. Ad pag. LXVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12929

superat. Legere tamen operæ fuerit pretium, quæ uterque Eckardus libellis *de casibus S. Galli & de vita Notkeri* jam olim, & avorum ætate de monasterii hujus doctrina Bruschius in opere *de Monasteriis*, & post illum Stumpfius *Helveticarum rerum præclari operis libro quinto*, sic satis prolixè commemoraverunt. Nec enim illa hîc repetere, nostri hujus instituti patitur ratio.

Jam tum antè autem etiam facti sumus, Notgerum Leodicensem Crasso Carolo fuisse coævum: ideoque ne ea quidem quæ de illo retulimus ad Caroli Magni faciunt tempora. Addemus igitur proinde nunc aliquid quod isthuc pertineat. Theodulphus scilicet Aurelianensis Episcopus in suo quod habuit Dicoesano Concilio, Salvatoris nostri anno DCCCXVII, cujus canones sunt inserti *Tomo secundo Conciliorum Gallie*, hosc duos sanxit. XIX. *Si quis ex presbyteris voluerit nepotem suum, aut aliquem consanguineum, ad Scholam mittere, in Ecclesia sanctæ Crucis, aut in Monasterio sancti Aniani, aut sancti Benedicti, aut sancti Lofardi, aut in cæteris, de his cœnobiis quæ nobis ad regendum concessa sunt, ei licentiam id faciendi concedimus.* XX. *Presbyteri per villas & vicus scholas habeant & si quilibet fidelium suos parvulos ad discendas litteras eis commendare vult, eos suscipere & docere non renuant, sed cum summa caritate eos doceant, attendentes illud quod scriptum est: qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stelle in perpetuas aternitates. Cum ergo eos docent, nihil ab eis pretii pro hac re exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto quod eis parentes caritatis studio sua voluntate obrulerint.*

SUPPLEMENTVM XXXVII.

Ad pag. LXVII.

Ludovicum Caroli Magni filium pietatis exercitia in
 Qq 2 Clero

Clero & Monasteriis voluisse modis omnibus integra seruari, satis ostendunt Canones illi quos laudavimus Aquigranenses. De scholis tamen, quod miror, in iis nihil est statutum. Ut videatur jam tunc illas, non perinde uti imperante Carolo Magno, fuisse amplius vel Monasteriis, vel Canonorum Collegiis, curæ. Quin imò videtur, jam tunc scholas quas diximus *Externas* sensim in Monasteriis fuisse antiquatas; atque huc pertinere canonem illum Ludovici Imperatoris pag. 299 in Supplemento xxxii adductum, *Ut schola in monasterio non habeatur nisi eorum qui oblati sunt.* Verosimile autem est, voluisse potius Ludovicum, ut ab Episcopis passim pueriles scholæ instituerentur. Liqueat illud ex Canone xxx Concilii Parisiensis sexti, habiti imperante Ludovico, anno Salvatoris 819. Partem ejus, qualis reperitur l. i. c. 5. *Additionum ad Capitularia Francorum* jam dedimus pag. 295. nunc vero illum exhibebo integrum prout edidit Sirmondus. *Jam dudum à pio & orthodoxo Principe domino Huldovico Deo amabili Imperatore jussum & admonitum est, ut rectores Ecclesiarum in Ecclesiis sibi commissis strenuos milites Christi, quibus Deus placari posset, prepararent & educarent, attendentes illud Danielis prophete: Qui autem docti fuerint fulgebunt sicut splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiant alios, sicut stelle in perpetuas æternitates. Sed super hac ejusdem Principis admonitione, immo jussione, à nonnullis rectoribus repidè & desidiosè hætenus actum. Unde omnibus nobis visum est, ut abhinc postpositâ totius corporis negligentia, ab omnibus diligentior in educandis & erudiendis militibus Christi, & vigilantior adhibeatur diligentia; & quando ad Provinciale Episcoporum Concilium ventum fuerit, unusquisque rectorum, sicut jam in precedentibus memoratum est, Scholasticos suos*

scios eidem Concilio adesse faciat, ut suum solers studium circa
divinum cultum omnibus manifestum fiat.

Concilii porrò Valentini tertii, quod anno Christi
octingentesimo quinquagesimo quinto celebratum est,
capitulum octavum decimum de scholis instaurandis ita
se habet: *Ut de scholis tam divina quam humanae literaturæ, nec
non & Ecclesiastica cantilena, juxta exemplum prædecessorum no-
strorum, aliqua inter nos tractetur, & si potest fieri statuatur atq;
ordinetur. Quia ex hujus studii longa intermissione, ple-
raq; Ecclesiarum Dei loca, & ignorantia fidei & totius
scientiæ inopia invasit. Placet firmatum.* Ex quo Capitulo
discere est, jam tunc temporis optima Caroli de scholis
instituta pridem quasi obsolevisse: hinc vero & fidei igno-
rantia laborasse populum, multò magis inopia scientiæ. Ut
omnino etiam heic non nisi de trivialibus scholis puero-
rum fermo sit. Quid autem etiam in illo Concilio fue-
rit constitutum de scholis instaurandis, nusquam traditum
est: indubie autem omni caruit felice successu.

Quem præterea Canonem in Dissertatione adduxi-
mus, non est Tullensis sed Lingonensis ad Saponarias, ha-
biti anno *CI D LIX*. Concilii à nonnullis Gallia E-
piscopis: in Concilio tamen Tullensi cum aliis oblati est
Carolo Calvo ejusque exfratre Lothario nepotibus Lo-
thario & Carolo Regibus, eodem anno. Debetur autem
editio illius Concilii prima in eodem Sirmondo: habetur
que *tom. tertio Conciliorum Gallia pag. 153.* Videtur
autem Episcopus illos desiderasse scholas rei literariæ di-
vinæ humanæque non tam in puerorum quam majorem
& meliorem usum. Caruit autem & hoc votum omni suc-
cessu optato.

Qq. 3.

Prodiit

Prodiit porro Romæ anno seculi hujus sexagesimo secundo *Collectio Romana bipartita veterum aliquot historie Ecclesiastica monumentorum*, edi cepta à Luca Holstenio, sed post ejus obitum additis notis postumis perfecta, curâ ipsiusmet Eminentissimi Cardinalis Francisci Barbarini. In illo libro cum reperiantur Concilium Romanum Eugenii Papæ secundi, & alterum Leonis Papæ quarti, quorum utroque de scholis aliquid est constitutum, liber verò ille hæcenus paucis fortè sit visus, quæ nostri argumenti ibi habentur hæc adferre non abs re fuerit, præsertim quia utrumque Concilium habitum est Imperatore Ludovico Lotharii Imperatoris filio. Et verò primi hoc exordium est. *In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, Imperante domino nostro piissimo Augusto, Hludovico à Deo coronato magno Imperatore, Imperii anno 13 & regni ejus anno 13, sed & Hlotbario novo Imperatore, ejus filio, anno X, Indictione IV, mensis Novembris die XV, Eugenius sanctissimus ac ter beatissimus & universalis Papa, cum universis Episcopis &c.* Alterum ita incipit. *Incipit sancta ac veneranda Synodus, quæ per Domini gratiam & ejus divinum consilium congregata est in Ecclesia B. Petri Apostoli, anno scilicet Pontificatus sanctissimi & Evangelici & Universalis quarti Papæ Leonis septimo, atq; invictissimorum dominorum nostrorum Hludovici & Hlotarii Imperatorum, anno quoq; Imperii eorum quinto & trigesimo septimo, mense Decembri die VIII Indictione II.* Habetur autem Concilii Eugeniani capitulum xxxiv *De scholis reparandis pro studio litterarum* jam tum in Decreto Gratiani *Dist. 37. cap. 12.* hæc verbis: *De quibusdam locis ad nos refertur, neq; magistros, neq; curam inveniri pro studio litterarum. Idcirco in universis Episcopis (ita enim scribendum, non Episcopis) subjectisq; plebibus, & aliis locis in quibus necessitas occurrerit, omnino cura & diligen-*

ria adhibeatur, ut magistri doctores & constituantur, qui studia literarum liberaliumq; artium dogmata assidue doceant: quia in his maximè divina manifestatur atq; declaratur mandatum. Concilii illius quod Leonis IV. Papæ auspiciis est gestum, Capitulum itidem xxxiv eodemque titulo, sic sonat: *Etsi liberalium artium praeceptores in plebibus raro inveniuntur: tamen divina scriptura magistri, & institutores Ecclesiastici officii nullatenus desint: qui & annaliter proprio Episcopo de ejusdem actionis opera sollicitè inquisiti debeant respondere. Nam qualiter ad divinum calum aliquis accedere possit, nisi iusta instructione doceatur?* Haec illa Capitula. At verò quod Eugenius Papa decrevit de liberalium artium Scholis, illud clarè significat, tum temporis illas fuisse etiam in Italia collapsas. Inanem verò etiam fuisse illum Eugenii conatum, indicat liquido alterum illud Leoninum, quo affirmatur *liberalium artium praeceptores raro inveniri*. Reapse enim nulli tum fuerunt apti artibus illis ex dignitate docendis: imò etiam barbarorum magistrorum magna fuit penuria. Quales vero & *magistri divina scriptura & institutores Ecclesiastici officii* sint constituti, si expertes illi fuerint liberalium artium? Verùm hæc fuit illo ævo etiam in Italia, imo etiam Romæ, inscitia, ut etiam illa barbara, qua utraque capitula constant, Latinitas habita tum fuerit quantivis pretii; scientiæ autem siue divinæ siue secularis vix quisquam fuerit peritus; etsi paulò post Nicolaus I. Papa multùm videatur ultra seculi sui mores sapuisse.

Annotavit verò Holstenius ad Capitulum ultimum: *De scholis Ecclesiarum earumq; magistris, erudite & prolixè disseruit Altaserra cap. 2 pag. 107.* Etsi autem illa Altaserræ visa mihi non sint, nolo tamen etiam hoc Lectorem celerare, quia viri illius eruditio & insignis in eruderandis rebus

bus.

bus antiquis sedulitas abundè in quam multis aliis sese mihi probavit.

SUPPLEMENTVM XXXIIX.

Ad pag. LXXVII.

DE Alcuino heic unicum duntaxat nunc annotabimus illud, quod ipsemet Carolus Magnus non dubitaverit cum universo Episcoporum Concilio Francofordiensi, quo nullum in Regno Francorum magis fuit plenarium, ut loquar more Ecclesiastico veteri, non dubitaverit laudare illum pariter & commendare. Ita enim sese habet Concilii illius Capitulum ultimum. *Commonuit etiam Carolus Rex, ut Alcuinum ipsa sancta Synodus in suo consortio, sive in orationibus, recipere dignaretur, eo quod esset vir in Ecclesiasticis doctrinis eruditus. Omnis Synodus secundum admonitionem Domini Regis consensit: & eum in eorum consortio sive in orationibus receperunt.*

SUPPLEMENTVM XXXIX.

Ad pag. LXXIV.

Eorum qui negant, jam tum Carolo Magno imperante Parisiensis Scholæ capisse exordium, sententiam haud parum fortè confirmant illa quæ habentur *capit. XII. libri 3. Parisiensis Concilii sexti*, quod celebratum est anno Christi octingentesimo vicesimo nono, jam tum imperante Caroli filio Ludovico Pio. Illud enim ita sese habet. *Similiter obnixè ac suppliciter vestra Celsitudini suggerimus, ut morem paternum sequentes, saltem in tribus congruentissimis Imperii vestri locis, schola publica ex vestra auctoritate fiant: ut labor Patris vestri & vester, per incuriam, quod absit, labefactando non depereat. Quoniam ex hoc factò & magna utilitas, & honor sanctæ Dei Ecclesiæ, & vobis magnam mercedis emolumentum, & memoria sempiterna accrescet. Omnino enim hic sermo est de Scholis publicis qualem*